

«2008-2019: 11 χρόνια κομμάτια» και όμως κινείται...

Εκδήλωση της κίνησης «Χαλάνδρι ενάντια», 27/11/2019

Η επιλογή των διοργανωτών να συζητήσουμε τη σημερινή συγκυρία υπό το φως των όσων συνέβησαν από την εξέγερση του 2008 μέχρι σήμερα εκτιμώ ότι είναι απόλυτα εύστοχη.

Σε μια συγκυρία ύφεσης του κινήματος και ήττας των αντικαπιταλιστικών δυνάμεων, θα ισχυριστώ ότι αν κοιτάξουμε ολόκληρη τη δεκαετία που πέρασε, όπως μας προτείνουν οι διοργανωτές, νομιμοποιούμαστε να ισχυριστούμε ότι διανύσαμε μια δεκαετία *πολύμορφης ανάπτυξης μαζικών κινημάτων με αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά που ήταν εντονότερα από οποιαδήποτε άλλη περίοδο, από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μια παρακαταθήκη για το μέλλον.*

1. Η εξέγερση του Δεκέμβρη 2008 έδειξε ότι η νεολαία που ζει υπό καθεστώδες περιστολής των επιθυμιών και καταστολής της δημιουργικότητας, αποτελεί αδύναμο κρίκο που χαλάρωσε μέσα στην κρίση. Οι διάφορες εκδηλώσεις της – βίαιες και μη – έδειξαν ότι διατηρεί τη δυνατότητα να αναβαπτίζεται στη συλλογική δράση, να βρίσκει τη «χαρά του κοινού», να επιτίθεται στην εξουσία, να αμφισβητεί την κτηνωδία του νεοφιλελεύθερου εκσυγχρονισμού, την παντοκρατορία του χρήματος, την κρατική τρομοκρατία και την αστυνομική αυθαιρεσία που χαρακτηρίζουν την ελληνική καπιταλιστική κοινωνία.

2. Το «κίνημα των πλατειών» από τον Μάιο 2011, πέρα από την πρωτοφανή μαζικότητα, χαρακτηριζόταν από εντελώς πρωτότυπα στοιχεία, όπως ο «συντονισμός» με το αντίστοιχο κίνημα στην Ισπανία (αλλά και την «Αραβική Άνοιξη») και η απαίτηση των διαδηλωτών για αμεσοδημοκρατικές συνελεύσεις. Στο προσκήνιο των κινητοποιήσεων εισέρχονταν νέα κοινωνικά στρώματα, διαφορετικά ή μάλλον πέρα από τον «λαό» της Αριστεράς, των συνδικάτων και των κινημάτων.

3. Η αποσάθρωση της κεντρικής πολιτικής σκηνής στις εκλογές της 6ης Μαΐου 2012 (όταν ο ΣΥΡΙΖΑ κατέκτησε τη δεύτερη θέση συγκεντρώνοντας 16,76% των ψήφων), που καταγράφουν πρώτα απ' όλα απόρριψη του πολιτικού συστήματος, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί την περίοδο μετά το 1977: Τα δύο «μεγάλα κόμματα»

του παρελθόντος συγκέντρωσαν αθροιστικά μόλις 32,03%: ΝΔ 18,85% (-14,62% συγκριτικά με το 2009) και ΠΑΣΟΚ 13,18% (-30,74% συγκριτικά με το 2009) [ΣΥΡΙΖΑ 16,78], ενώ το 19,05% των ψηφοφόρων στήριξαν κόμματα που δεν ξεπέρασαν το όριο του 3% για να εκλέξουν βουλευτές.

Η άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί ακριβώς αποτέλεσμα του ότι είχε επιδιώξει να ενταχθεί στις κινηματικές και ενωτικές διαδικασίες, που εξελίσσονταν ήδη από το τέλος της δεκαετίας του 1990 και τις αρχές της δεκαετίας του 2000 στην Ελλάδα, την Ευρώπη αλλά και παγκοσμίως ως «κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση» και γρήγορα πήραν μάλιστα οργανωτική μορφή, στο Ελληνικό, το Ευρωπαϊκό και το Παγκόσμιο «Κοινωνικό Φόρουμ».

4. *Το αντιφασιστικό κίνημα:* Η μάχη κατά της ναζιστικής Χρυσής Αυγής και η τελική αποσύνθεση της τελευταίας θα ήταν αδιανόητη χωρίς τον μαχητικό αντιφασισμό και αντιρατσισμό, χωρίς τη σύγκρουση με το ναζιστικό μόρφωμα και τους κάθε λογής φασίστες πρώτα από όλα στον δρόμο, που διεύρυνε το αντιφασιστικό-αντιρατσιστικό μέτωπο με μαχητικές οργανώσεις αυτοάμυνας των μεταναστών, και ταυτόχρονα στηρίχθηκε στις πρωτοβουλίες αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες και μετανάστες και τις αντίστοιχες δομές που δημιουργήθηκαν «από τα κάτω». Φυσικά η δίκη, οι αντιφασιστικές πρωτοβουλίες και οι μαζικές κινητοποιήσεις μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα έπαιξαν επίσης καθοριστικό ρόλο.

5. *Το Δημοψήφισμα της 5^{ης} Ιουλίου 2015,* το οποίο αποκάλυψε τη διάθεση της πλειοψηφίας του 61,31% για μια διαφορετική πολιτική από την κυρίαρχη. *Το οποίο όμως Δημοψήφισμα ήταν εξ αρχής χαμένο, καθώς η κυβέρνηση είχε συμβιβαστεί (μάλιστα πριν ακόμα γίνει κυβέρνηση) με τις κυρίαρχες τάξεις και είχε ήδη αποδεχθεί το πλαίσιο των ασκούμενων πολιτικών (επισήμως, το αργότερο από τις 20/2/15).* Επιπλέον, το μπλοκ του σχεδόν 39%, κατείχε πολύ περισσότερα από μια μειοψηφία στην κάλπη: κατείχε το κεφάλαιο, τις επιχειρήσεις, σχεδόν ολόκληρο τον τύπο, τις συνδικαλιστικές ηγεσίες, το κράτος. *Ήταν ο ισχυρός πόλος της αντίφασης.* Αποτέλεσε εντούτοις το Δημοψήφισμα την καταγραφή μιας ενδεχόμενης διαθεσιμότητας για συναίνεση στην αντίσταση, από μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού.

Ας έρθουμε όμως στο παρόν.

Α) Σήμερα, ουσιαστικά από τον Σεπτέμβριο 2015, έκλεισε αυτός ο κύκλος της 10-20ετίας με τις ιστορικές ευκαιρίες και την στρατηγική ήττα του κινήματος. Δεν υπάρχει σήμερα κάποιο αφήγημα (του ΣΥΡΙΖΑ, του ΚΚΕ, της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ή γενικότερα της άκρας Αριστεράς, της Αναρχίας) που να διεκδικεί δικαίωση.

Όμως, η κινηματική περίοδος 2008-2015 αποτελεί ακόμα και σήμερα ιδεολογική-συμβολική παρακαταθήκη και μνήμη: Δεν μπήκαμε σε συντηρητικό χειμώνα. Είναι και πάλι αναγκαία η συγκέντρωση δύναμης των αντικαπιταλιστικών δυνάμεων: η ενότητα.

B) Όμως η ενότητα δεν αρκεί, χρειάζεται μια διαφορετική προσέγγιση (στη θεωρία – στην πολιτική πρακτική – στην οργάνωση) για το ζεπέραςμα της ήττας.

Θα αναφερθώ σε ένα ζήτημα που θεωρώ καθοριστικό για να υπάρξει μια αντικαπιταλιστική στρατηγική.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να απομονωθεί ιδεολογικά το κράμα εθνικισμού-ρεφορμισμού, που όταν κυριαρχεί εντός του κινήματος παίρνει τη μορφή του «αντιμπεριαλισμού» συνδυασμένη με την επαγγελία της «παραγωγικής ανασυγκρότησης» ή της «ανάπτυξης της οικονομίας, της χώρας» κ.ο.κ.

Χαρακτηριστική είναι η δοξασία περί μετατροπής της Ελλάδας σε «αποικία» (αποικία χρέους) και «εξάρτησής» της από «μεγάλες δυνάμεις» αφενός, και αφετέρου η θεώρηση των Μνημονίων και της λιτότητας ως «λάθος πολιτικής», που στραγγαλίζει την «ανάπτυξη».

Και οι δύο θεωρήσεις, καίτοι εκκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, καταλήγουν στο ίδιο σημείο: Αντιλαμβάνονται την πολιτική σύγκρουση ως κυρίως σύγκρουση ανάμεσα στην «Ελλάδα» και τις «ξένες δυνάμεις» (τη Γερμανία, την ΕΕ, τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό), θεωρώντας ότι το ζητούμενο είναι μια «εθνική στρατηγική» που θα συγκεράσει τα συμφέροντα όλου του πληθυσμού (τα συμφέροντα κεφαλαίου και εργασίας κ.ο.κ.), για το καλό «της χώρας»: Την ανεξαρτησία και την ανάπτυξη. *Η «πάλη των εθνών» στη θέση της πάλης των τάξεων.*

Οι θεωρίες της «εξάρτησης» βασίζονται σε μια θεωρητική αντιστροφή: Αντί να εκκινήσουν από τη δομή και την εκάστοτε συγκυριακή θέση του ελληνικού καπιταλισμού (τις ταξικές σχέσεις εκμετάλλευσης και εξουσίας, την ταξική διάρθρωση και τα εκάστοτε αποτελέσματα της πάλης των τάξεων στο εσωτερικό του κοινωνικού σχηματισμού, τις διεθνείς διασυνδέσεις και τις διεθνείς στρατηγικές βλέψεις του ελληνικού καπιταλισμού, ακόμα τις διεθνείς εντάσεις, αντιθέσεις και ανισοβαρείς συμμαχίες στις οποίες εμπλέκεται σε κάθε συγκυρία), θεωρούν αντιστροφή ότι οι σχέσεις εξουσίας καθορίζονται από την αείποτε δεδομένη «εξάρτηση». Υποβιβάζουν την πάλη των τάξεων και τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας σε σχέσεις της «χώρας» (ή της «ελληνικής οικονομίας») με τα «ξένα συμφέροντα»,

τελικά του ελληνικού κράτους με άλλα κράτη, συμμαχικά, ανταγωνιστικά ή και εχθρικά.

Μια τέτοια αντίληψη συγκαλύπτει αυτό που θα έπρεπε να είναι αυτονόητο για την επαναστατική Αριστερά: Ότι το (αστικό) κράτος αποτελεί το κέντρο πολιτικής συμπύκνωσης της κεφαλαιοκρατικής εξουσίας, μιας εξουσίας ταυτόχρονα οικονομικής, πολιτικής και ιδεολογικής. Ότι *ζητούμενο για την επαναστατική Αριστερά είναι να δημιουργήσει όρους για την «καταστροφή του κράτους»*: να το καταστήσει διαπερατό στα λαϊκά συμφέροντα, απονεκρώνοντας τις λειτουργίες του, που συγκροτούν δομές άσκησης της καπιταλιστικής εξουσίας, και υπάγοντάς τες σε ευρύτερες δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων από την κοινωνία.

Το κράτος αποτελεί θεμελιώδη δομή της κεφαλαιοκρατικής εξουσίας, και όχι τον παράγοντα που «προστατεύει» τη «χώρα» απέναντι σε «ξένες απειλές και εξαρτήσεις», όπως θέλουν τα αστικά ιδεολογήματα περί κοινών συμφερόντων και κοινών στρατηγικών επιδιώξεων «όλων των Ελλήνων» (για «ανάπτυξη», «ορθολογική οργάνωση της παραγωγής» κλπ.).

Όλες οι αντιλήψεις περί «παραγωγικής ανασυγκρότησης», όση «φιλολαϊκή» ρητορεία κι αν επιστρατεύουν, επαγγέλλονται την «ανάπτυξη» του ελληνικού καπιταλισμού, στον οποίον προτείνουν την «έξοδο» και το «εθνικό νόμισμα» (δηλαδή την εθνική αναδίπλωση) για να προστατευτεί απέναντι στα «ξένα συμφέροντα».

Η «παραγωγική ανασυγκρότηση», ως κύριο *ζητούμενο της αριστερής στρατηγικής*, αποτελεί απλό συνώνυμο της επιταχυνόμενης συσσώρευσης κεφαλαίου, της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Πρόκειται επομένως για *φενάκη*: ο καπιταλισμός αποτελεί κοινωνικό σύστημα οικονομικής εκμετάλλευσης, πολιτικής εξουσίας και ιδεολογικής χειραγώγησης της εργασίας από το κεφάλαιο. Αυθορμήτως τείνει να παράγει και να αναπαράγει εξουσιαστικές ιεραρχίες και μια αδυσώπητη πόλωση φτώχειας και πλούτου, η έκταση της οποίας καθορίζεται σε τελευταία ανάλυση από το συσχετισμό των δυνάμεων μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Η «ιδεολογία της ανάπτυξης» συνιστά έτσι απολογητική ιδεολογία, που συναρθρώνεται αρμονικά με την παρουσίαση των κοινωνικών αντιθέσεων ως απότοκου της «πάλης των εθνών», (η χώρα απέναντι στα ξένα συμφέροντα) μέσα από τη φιλολογία περί «εξάρτησης». *Τα Μνημόνια δεν είναι παρά οι στρατηγικές της κυρίαρχης τάξης για αναδιανομή πλούτου, εισοδήματος και δικαιωμάτων υπέρ του κεφαλαίου.*

Το πρώτο ζητούμενο σήμερα είναι λοιπόν να δημιουργηθεί μια «εστία» στρατευμένων αριστερών, που θα διαμορφώσει ένα πλαίσιο κινηματικής δράσης, για την υπέρβαση της σημερινής κρίσης στρατηγικής που χαρακτηρίζει το αντικαπιταλιστικό κίνημα.

Δεύτερο ζητούμενο αποτελεί η ανάγκη σύνδεσης με τις κοινωνικές δυνάμεις της εργασίας, οι οποίες και μόνο μπορούν να γίνουν οι φορείς του όποιου Προγράμματος κοινωνικού μετασχηματισμού. Οι οποίες όμως σήμερα συνδέονται στη μεγάλη πλειοψηφία τους με τα αστικά κόμματα.

Τα αστικά πολιτικά κόμματα αποτελούν μόνο με τη μεταφορική έννοια του όρου τους εκπροσώπους της κυρίαρχης τάξης. *Ο πραγματικός εκπρόσωπος της αστικής τάξης είναι το καπιταλιστικό κράτος ως όλον.* Τα αστικά κόμματα, ή καλύτερα το αστικό κοινοβουλευτικό σύστημα αποτελεί απλώς ένα τμήμα αυτού του κράτους, επιτελεί μια επί μέρους λειτουργία στο πλαίσιο του: Την οργάνωση της λαϊκής αντιπροσώπευσης, την αναπαραγωγή της συναίνεσης στην αστική πολιτική (και κοινωνική) κυριαρχία, μέσα από την κοινοβουλευτικοποίηση των διαφορετικών κοινωνικών και πολιτικών πρακτικών και αιτημάτων και την ενσωμάτωσή τους στο πλαίσιο της αστικής-κρατικής στρατηγικής. Το κοινοβουλευτικό φιλτράρισμα των διαφορετικών ταξικών πρακτικών (δηλαδή των πρακτικών όχι μόνο της αστικής τάξης και των συμμάχων της, αλλά και της εργατικής τάξης και των συμμάχων της) κάνει έτσι δυνατή την αντιπροσώπευσή τους μέσα στο κράτος, επιτρέπει δηλαδή τελικά την υποταγή τους στο γενικό κεφαλαιοκρατικό συμφέρον, που παρίσταται με τη μορφή του εθνικού συμφέροντος.

Η επαναστατική Αριστερά δεν μπορεί να αποτελεί οργανικό συστατικό μέρος της λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος αντιπροσώπευσης, αλλά πρέπει να δρα εντός αυτού ως η στρατηγική αναίρεσή του (στην κατεύθυνση της άμεσης δημοκρατίας και της «καταστροφής του κράτους»), ως το αντίπαλο δέος του, δηλαδή σε αντιπαλότητα με τους μηχανισμούς, τις πολιτικές και τις ιδεολογίες που «αντιπροσωπεύοντας» τις λαϊκές τάξεις τις υποτάσσουν συναινετικά στο μακροπρόθεσμο κεφαλαιοκρατικό συμφέρον.

Συμπερασματικά:

(1) Η ενότητα των οργανωμένων δυνάμεων με αντικαπιταλιστική πρόθεση έχει νόημα όταν η πολιτική και ιδεολογική εμβέλεια που παράγει είναι ευρύτερη της εμβέλειας των επιμέρους ομάδων, κινήσεων ή μεμονωμένων αγωνιστών που συμμετέχουν σ' αυτές. Όταν στηρίζεται σε μια στρατηγική σε ρήξη με τον εθνικισμό

της «σωτηρίας της χώρας», σε ρήξη με την αντιμπεριαλιστική φενάκη της παραγωγικής ανασυγκρότησης (αποικία χρέους κλπ.), με το εθνικό νόμισμα ως υποτιθέμενο από μηχανής θεού.

(2) Η αντικαπιταλιστική Αριστερά θα μπορέσει να συγκροτηθεί σε στρατηγική αμφισβήτησης και ανατροπής της καπιταλιστικής εξουσίας και εκμετάλλευσης όταν καταφέρει να συνδεθεί με το αίσθημα και τους καθημερινούς αγώνες των εκμεταλλευόμενων τάξεων και να τους ριζοσπαστικοποιήσει.